

Ajaloo põhikooli lõpueksami eristuskiri¹

20.03.2023

Põhikooli ajaloo lõpueksami eristuskiri on eksamitöö koostamise alusdokument, mis määratleb eksami sihtrühma, nõutava taseme, eksaminandile esitatavad nõuded, eksami sisu, ülesannete ja küsimuste tüübid, eksami vormi ja korralduse. Eristuskirja saab kasutada kõigi asjast huvitatute teavitamiseks eksami sisu, vormi ja esitatavate nõuete kohta.

Põhikooli lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise ja hindamise tingimused ning kord on kehtestatud haridus- ja teadusministri määrusega nr 54 (Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord).

Sisukord

1. Põhikooli lõpueksami eesmärgid ja vorm	3
1.1. Eksami eesmärgid	3
1.2. Eksami vorm	3
2. Põhikooli lõpueksami sihtrühm ja oodatavad õpitulemused	3
2.1. Eksami sihtrühm	3
2.2. Oodatavad õpitulemused	3
3. Põhikooli lõpueksami väljatöötamine	4
3.1. Eksami väljatöötamine	4
3.2. Üldnõuded eksamitööle	4
4. Eksamitöö sisu ja ülesehitus	4
5. Eksami korraldamine	5
5.1. Eksamikorraldus	5
5.2. Eksami aeg	5
5.3. Abivahendid	5
5.4. Eritingimused	5
5.5. Eksamilt kõrvaldamine	6
6. Põhikooli lõpueksami hindamine, tulemuste vaidlustamine ja lisaeksami korraldamine	6
6.1. Hindamine	6

6.2. Eksamitulemuse vaidlustamine	6
6.3. Korduseksami korraldamine.....	6
7. Haridus- ja Noorteameti koostatud eksamimaterjalid	7

¹ Eksami ülesehituse ja korralduse kirjeldus, kasutatavad ülesandetüübid ja hindamiskriteeriumid. (Hariduse ja kasvatuse sõnaraamat. <https://www.eki.ee/dict/haridus/> (21.02.2023))

1. Põhikooli lõpueksami eesmärgid ja vorm

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54 § 9; vastu võetud 15. detsembril 2015

1.1. Eksami eesmärgid

Põhikooli lõpueksamite läbiviimise eesmärk on hinnata riiklike õppekavade või õpilase õppe aluseks oleva õppekava üldpädevuste, valdkonnapädevuste, läbivate teemade ja III kooliastme õpitulemuste omandatust selleks, et:

- 1) anda õpilasele, vanemale, koolile, koolipidajale ja riigile võimalikult objektiivset ja võrreldavat tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest ning sellest, milline on kooli panus õpilaste edasijõudmisse;
- 2) selgitada, kuidas õppe tulemuslikkus ning kooli panus õpilaste edasijõudmisse on ajas muutunud;
- 3) anda riigile informatsiooni hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- 4) toetada riikliku õppekava rakendamist ning suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 5) teha otsus õpilase põhikooli lõpetamise kohta.

Põhikooli lõpueksami eksamitööd võivad õppekava eesmärkide ja III kooliastme õpitulemuste kohta võimalikult objektiivse ja võrreldava tagasiside saamiseks sisaldada küsimusi õpilase õpingute ja õpikogemuste kohta koolis ja väljaspool kooli ning selle kohta, kuidas õpilane ise oma kompetentsust hindab.

1.2. Eksami vorm

Põhikooli ajaloo lõpueksam on kirjalik.

2. Põhikooli lõpueksami sihtrühm ja oodatavad õpitulemused

2.1. Eksami sihtrühm

Eksami sihtrühm on põhikoolide lõpetajad, kes on läbinud põhikooli riikliku õppekava.

2.2. Oodatavad õpitulemused

Alus: Vabariigi Valitsuse määrus nr 1; vastu võetud 6. jaanuaril 2011

Kõikide õppekavas esitatud üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist, õppeaine õppe- ja kasvatusesmärkide saavutatust ning kooliastme õpitulemuste omandatust ei hinnata igal aastal.

3. Põhikooli lõpueksami väljatöötamine

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54; vastu võetud 15. detsembril 2015

3.1. Eksami väljatöötamine

Ajaloo lõpueksami küsimused ja ülesanded, eksamitöö, hindamisjuhendi ja vastavustabeli töötab välja ajaloo põhikooli lõpueksamit ettevalmistav komisjon. Vastavustabelis ja hindamisjuhendis tuuakse välja eksamitöö osade ning õppekava eesmärkide ja III kooliastme õpitulemuste vahelised seosed. Ühtseid põhikooli lõpueksameid ettevalmistavad komisjonid moodustab ja nende töökorra kinnitab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.

3.2. Üldnõuded eksamitööle

- Eksamitöö koostamisel lähtutakse ainekava õpitulemustest, mis ühtlasi mõõdavad õppe- ja kasvatusesmärkide saavutatust ja üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist.
- Eksamitöö sisaldab erineva raskusastmega ülesandeid, st eksamitöö mahust 20% moodustavad äratundmistasandi, 30% reprodutseerimistasandi ja 50% rakendustasandi ülesanded.

4. Eksamitöö sisu ja ülesehitus

Põhikooli ajaloo lõpueksam on kirjalik, koosneb arutlusest (15 punkti) ja erinevatest ülesannetest: allikaanalüüs; kaarditundmine; teemakohaste faktide, isikute ja mõistete tundmine; perioodile/teemale iseloomulike joonte, sündmuste tundmine; iseloomustamine, võrdlemine, seoste loomine, hinnangu andmine (60 punkti). Kokku 75 punkti. (Tabel 1)

Küsimused ja ülesanded hõlmavad järgmisi tasandeid:

- 1) teadmised (mõisted, faktid, seaduspärasuste tundmine);
- 2) mõistmine/arusaamine (kirjeldamine, seletamine, ümbersõnastamine);
- 3) teadmiste rakendamine (kasutamine uues situatsioonis, prognoosimine);
- 4) analüüs ja süntees (seoste näitamine, võrdlemine, rühmitamine, eristamine, faktide ja seaduspärasuste ühendamine);
- 5) hinnangu andmine (järeltuste tegemine, otsustamine).

Eksamitöö koostamisel lähtutakse põhimõttest, et u 50% saadavatest punktidest kajastaksid teadmiste ja mõistmise tasandil omandatud ja u 50% punktidest teadmiste rakendamise, analüüsi, sünteesi ning hinnangu andmise tasandil omandatud.

Tabel 1. Eksami ülesehitus

VALDKOND/TEEMAD	Punktid	Osakaal (%)
Arutlus	15	20
Eesti ajalugu	27-33	45-55
I. Eesti 1918-1944		
II. Eesti 1944-1991		
III. Eesti Vabariik 1991-2004		
Maaailma ajalugu	27-33	45-55
IV. Maaailm kahe maailmasõja vahel		
V. Teine maailmasõda		
VI. Külma sõda. NSVL ja idabloki lagunemine		
VII. Kultuur XX sajandil. Eluolu XX sajandi II poolel		
KOKKU	75	100

5. Eksami korraldamine

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54; vastu võetud 15. detsembril 2015

5.1. Eksamikorraldus

Eksami korraldab kooli eksamikomisjon Haridus- ja Noorteameti välja töötatud eksami korraldusjuhendi põhjal. Eksamikomisjon on vähemalt kolmeliikmeline. Kui põhikooli lõpueksamit sooritab korraga enam kui 60 eksaminandi, on lõpueksamikomisjonis vähemalt üks liige iga 20 eksaminandi kohta. Kui põhikooli lõpueksamit viiakse läbi üheaegselt mitmes eksamiruumis, peab igas neist viibima vähemalt kaks komisjoni liiget.

5.2. Eksami aeg

- Eksami toimumise kuupäeva kinnitab haridus-ja teadusminister määrusega.
- Eksami ametlik algus on kell 10.00.
- Eksam kestab 150 minutit.
- Eksami aega hakatakse arvestama hetkest, kui kõik õpilased on saanud kätte eksamitöö ning eksamikomisjoni esimees annab märku töö alustamiseks.
- Eksamiks ette nähtud aega ei tohi ületada.
- Eksamil ei ole vaheaegu.
- Õpilane saab kätte kogu eksamitöö ning planeerib ise ülesannete lahendamise aja ning järjekorra.

5.3. Abivahendid

Eksamil on lubatud kasutada *Ajaloo atlas põhikoolile. Regio 2000*.

5.4. Eritingimused

Kui õpilase erivajadusest tulenevalt on eksamineerimiseks vaja kohaldada haridus-ja teadusministri määruses nr 54 § 16 lõigetes 1¹ ja 1² nimetatud eritingimusi, kooskõlastab kool vajalikud eritingimused Haridus- ja Noorteametiga. Lisainfo erivajadustega õpilaste eksamineerimise kohta leiab Haridus- ja Noorteameti kodulehelt.

5.5. Eksamilt kõrvaldamine

Õpilane, kes kasutab eksamil ebaausaid võtteid või lubamatuid abivahendeid, kõrvaldatakse eksamilt ning tema eksamitööd ei hinnata. Hindamisprotokolli tehakse sellekohane märge.

6. Põhikooli lõpueksami hindamine, tulemuste vaidlustamine ja lisaeksami korraldamine

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54; vastu võetud 15. detsembril 2015

6.1. Hindamine

Eksamitöid hindab kooli eksamikomisjon Haridus- ja Noorteametis välja töötatud hindamisjuhendi alusel. Eksamikomisjoni otsus muuta hindamisjuhendit kantakse koos põhjendustega hindamisprotokolli.

Kui kooli eksamitöid hindab rohkem kui üks õpetaja, peaks eksamikomisjoni tööjaotus põhinema ülesandeti hindamisel. Sellega väheneb hindamise subjektiivsus ning kooli piires on eksamitulemused võrreldavad.

Lõpueksami tulemused protokollitakse asjaomase vormi kohaselt, vt haridus-ja teadusministri määrus nr 54.

6.2. Eksamitulemuse vaidlustamine

Alus: põhikooli-ja gümnaasiumiseadus § 33; vastu võetud 09. juunil 2010

Põhikooli ühtse lõpueksami tulemuste peale võib esitada vaide Haridus- ja Teadusministeeriumile. Vaie tuleb esitada viie tööpäeva jooksul kooli lõputunnistuse kättesaadavaks tegemise päevast arvates. Esitatud vaiete läbivaatamiseks moodustab haridus-ja teadusminister apellatsioonikomisjoni.

6.3. Korduseksami korraldamine

Põhikoolilõpetaja, kes lõpueksami ajal haigestub või ei saa sellel osaleda mõnel muul põhjusel, mida kooli direktor peab mõjuvaks (näiteks osalemine rahvusvahelistel võistlustel, konkurssidel ja olümpiaadidel), sooritab korduseksami koolieksamina.

Korduseksam sooritatakse kooli direktori määratud ajal, hiljemalt jooksva õppeaasta 30. juuniks. Õpilase taotlusel võib eksam toimuda ka pärast 30. juunit, hiljemalt jooksva õppeaasta 25. augustiks.

7. Haridus- ja Noorteameti koostatud eksamimaterjalid

Põhikooli lõpueksami materjalid (näidised eri aastate eksamitöödest, hindamisjuhendid) asuvad Haridus- ja Noorteameti kodulehel.